Број 130. У Новом Саду у суботу 14. јуна 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Криза у Угарској.

Будимпешта, 12 јуна.

Кад изузмемо један део владине странке, (Тисину групу) онда можемо слободно рећи, да нико није задовољан, што ће бан Хедервари саставити нову владу. У самој владиној странци не годи то ни Андрашијевој, ни Апоњијевој групи. Па ако хоћемо право, није ни Тисина група одвише одушевљена, нарочито у најновије доба.

Знају да је бан Хедервари клерикалан, па се боје изненађења с његове стране, кад дођу нови избори. Али ни клерикални Апоњијевци се не одушевљавају за њега, јер се и они боје. А боје се с тога, што знају да је бана Хедерварија довела на владу Тисина група. Ко ће се преварити у њему? Све наде не може оправдати, али може оправдати све зебње, т. ј. може се догодити, да се сви преваре у њему, ако и не у свему.

О опозицији да и не говорим. Пучка странка и Угроновци су отворено незадовољни, а Кошутовци су пристали, јер су попустиле вође њихове, Кошут и Јуст Кошут је доведен био у мало незгодан положај. Бан Хедервари је пристао на оно, што је Кошут израније нудио јавно у сабору Селу, а Сел није пристао. Млађи чланови опозиције бојали су се баш због тог пристајања Они питају: Зашто није Сел пристао, управо смео пристати, а бан Хедервари јесте? И они то тумаче тако, да Сел није могао пристати јер није хтео да после изигра опозицију, а бан се не устручава тога. На послетку су пристали и они.

Сад ће Кошутова странка издати проглас на народ, као да је она победила. Њен је предлог усвојила нова влада. На то одговарају други: То је само формална добит. Јер бан није коначно одустао од повишења броја регрута. Он је скинуо са дневног реда за сад законски предлог о томе, али ће га за неколико месеци опет поднети. Кошутова странка постигла је дакле само — промену дневног реда. Оно што је било напред долази доцније и то је све.

Кошутова странка на ово одговара, да су и њој доцније одрешене руке и она ће наново опструисати против тог предлога, чим се појави. Али је питају са свију страна: Где ће она бити, кад дође тај предлог поново на дневни ред?

Чим бан добије идемнитет, и квоту, он може распустити сабор и после нових избора по примеру лањских у Хрватској и Славонији биће упропашћена Кошутова странка. Законског предлога о повишењу броја регрута биће за цело, али неће бити Кошутове странке у иоле већем броју. Сви су уверени, да ће се тако и догодити.

Има Кошутоваца, који тврде, да ће пасти крв, ако бан покуша да спроведе насилничке изборе, али им одговарају: Кад немате куражи да данас са мање невоље истрајете, где ћете наћи куражи да доцније уђете у тежу и опаснију ствар?

Социјалисте су највећма огорчени против Кошутоваца што су Кошутовци пристали на бана Хедерварија. Они су кивни на бана, што је урадио онако са др. Поточњаком и са социјалистичком странком у Хрватској и Славонији. С тога су социјалисте демонстрирали пред клубом Кошутове странке. Искупили су се стотинама њих јуче у вече пред тим клубом и викали: Доле с издајником Кошутом! Несретници продали сте земљу! Живело опште тајно гласање! Полиција је тешком муком растерала демонстранте и затворила је неколицину.

Јако је упао у очи разговор барона Банфија са сарадником бечког листа „Цајта“. По томе листу рекао је Банфи, да је Тисина фракција решила још пре много месеци — још пре но што је наступило ванзаконито стање, да обори Села и да дође на његово место бан Хедервари, а Кошут да буде председник сабора. Но он, бан, није на то пристао. С тога нису даље ни преговарали с њим, и он, Банфи, не зна, како је дошло, да је прво било речи о Тиси па онда о Банфију. Банфи напада бана, да је клерикал и види да наступа зло по Угарску.

Банфи је на заузимање Тисино изјавио, да је нетачан извештај дописника „Цајта“ где се вели, да су и њему, Банфију, саопштили план, да се сруши Сел а да дође бан Хедервари. Но и после те изјаве уверени су, да је Банфи дознао поверљиво шта се кувало. И мисле, да је све то плео војени министар Фејервари.

Против Фејерварија су огорчени многи и у владиној странци и опозицији. И држе, да се он изиграо, и да неће ући у банов кабинет. Но ако и не уђе, он ће увек бити онај прут, што ће стајати у буџаку и с којим ће претити опозицији да буде добра, јер после бана долази — генерал Фејервари.

За сад се зна толико, да је владар примио бана у аудијенцију и поверио му састав новог министарства. Овде заједљиво причају, да је бан ступио пред краља са речима. Опозиција Вашег Величанства, лежи пред ногама Вашим! И зову крајну левицу: „царска и краљевска — опозиција.“

Ето у томе је данас ситуација. Није потребно да вам кажем, како су све очи упрте на састав новог министарства. Много ће се видети и из тога: Ко ће све ући у нов кабинет. А још више из тога, ко ће све изостати из њега.

Дочек краља Петра у Београду.

Београд, 12. јуна.

Војна свечаност на Бањици.

Из скупштине је краљ са дипломатама, државницима и многим грађанима на коли отишао право на Бањицу. Непрегледна маса народа била се тамо већ слегла, а грдне поворке стигле су једна за другом. Цео пут од Београда до Бањице био је прекриљен колима и пешацима. Чим су краљевска кочија стала на Бањицу, краљ се одмах сишао, а њему доведоше коња, краљ га узјаха и праћен свитом пође војсци. Дефиловање војске испало је врло лепо. Нарочито дивно беше погледати коњицу и топништво. Краљ је на коњу projахао дуж целе војене линије, и може се слободно рећи, да је добар јахач. Код једне јаруге хтела је пратња, да се ова обиђе, но краљ није дао, већ је први подбо коња и јаругу прешао. Војна парада на Бањици трајала је добар сахат. Са Бањице краљ се вратио у двор, праћен бурним усклицима оне непрегледне множине народа.

Бакљада пред двором.

На дан доласка краљева у среду у вече, била је свечана бакљада. И ако је киша у један мах почела управо лити

ПОДЛИСТАК.

ПРЕДАЊА У ИСТОЧНОМ БАНАТУ.

По источном Банату се и данас води живахна народносна борба. Овај крај је привлачио тамо разна племена, а свако племе је хтело да господари. Сада се тамо такмаче Срби и Румуни, а победиће она страна, која буде културно и материјално напреднија... Но главно је то, да о томе нема спомена из оних времена, кад је тај крај требало чистити од некрста. Те борбе по источном Банату су један део велике борбе нашега народа против турске најезде. Или, боље је рећи, један део борбе, коју је наш народ водио у обрани своје слободе, као и у обрани напретка хришћанства и човештва. Наш народ је био на великим светским увратинама, између истока и запада, па му је увек на плећа падала тежина те борбе.

Та борба га је често гонила, те је морао да напушта своја огњишта, по чему се може оценити тежина и жестина тога страдања. Као што је познато, било је више главних сеоба нашега народа из постојбине (под Чарнојевићем и Шакабендом), но осим тога било је и других ситнијих сеоба, које нису ни прибележене, него се као предања преносе са колена на колено, па ће им се тако временом и траг утрти. Има у тима предањима и јунака, који су се за српску свету ствар борили и којима се скоро не зна ни имена.

После косовске погибије сваки Србин је сматрао себе за народног војника, па је свој део велике борбе примио на своја плећа. И тако видимо стотинама година раздробљен српски народ и његову снагу, али, којом ипак даје отпор Но главно је то, да је тако обезглављен народ знао да се одржава, па што је главно, знао је да прорачуна опадање противничке снаге, и онда је увек устајао и противнику задавао самртне ударце. Па тако је то и по источном Банату било, који је природа ипак зачинила неким лепотама, те је имао нешто што привлачи.

У овоме крају је било вазда Срба, али су они непрестано придолазили у мањим групама и са калуђерима. (Тако је било кад су основани манастири: Бездин, Свети Ђурађ и Ходош.) Но све ово оставимо за сада на страну, па нека су прибележени можда последњих година већ тавни пламичци по народном предању из источног Баната, из доба кад се и у томе крају азијска моћ клонила своме крају. Срби су се тада у великом и малом нашли с Турцима око Темишвара и по источном Банату.

Предање је сачувало успомену некога Триглава Омера*.) Предање вели да је имао три главе, али ће бити, да је то била снага за три човека, те је с тога прозван Триглави Омер. Даље се ништа о самој личности не вели, него се само тврди да се неустрашимо борио и да је залетао под саме бедеме тврдога града Темишвара. Али као што се незна које тај Триглави Омер, откуда је дошао тако се незна поуздано ни како је свршио. Зна се да се борио с Турцима по источном Банату, па га је нестало, и поготово да му се и име утрло. Има о свему још ова тавна успомена:

„Тек зорњача што се указала,
Тек росица што је оросила,
Већ је мала чета подранила,
А пред њоме Триглави Омере,
Мало било дуго нетрајало:
На њу Турци силно ударише.

Намери се јунак на јунака,
Носише се летњи дан до подне.
Три су аге били и побили
Кад четвртог бити започеше,
Ту погибе Триглави Омере,
И са њиме млади барјактаре.“

*

Речено је већ да су и калуђери преводили поједина мања оделења исељеника, који су се тамо прибијали око манастира и у њима гледали своју наду и обрану. Па прибележена су но нека имена узоритих калуђера, који су се за свој народ одушевљавали, па с њим стајали

*) Омер је чисто турско име али се одомаћило у Банату све до Тисе у нашем народу.

као оно из кабла, непрегледна маса народа, није се помицала с места. Нарочито је било пред двором страшно тискање, ту се човек није могао мићи. Једно је дете у оној гужви удављено однесено, а многи су гажени, лакше повређени. Краљ се појавио на балкону и са неколико речи захвалио народу. Бурни одушевљени усклици: Живео! преламали су ваздух.

Шетња краљева по Београду.

У среду после подне, краљ се извезао управо без икакве пратње, праћен само пуковником Нешићем. Прво је походио митрополитски дом. Затим се провозао кроз крајње улице београдске, куда се ваљда ни један владар Србије, а Обреновићи за цело нису провозали. Изненађен онај сиромашан народ бурно га је поздрављао.

Народно веселе на топчидерском брду.

На топчидерском брду било је око 20.000 душа, на сред брда стоји дивна трибина, која беше са жандарима опкољена када је владар дошао.

Чим је стигао истој, одмах је дао налог, да се сва полиција и жандармерија уклони испред трибине и да никаква реда не чини. — Са све четири стране трибине поздравио је владар присутни народ с' неколико топли речи а силним клицањем „Живио“ не беше краја. Затим се сишао и шетао сам кроз ону силну масу народа, да за неколико тренутака од силна света просто ни макнути није се могао те га је народ просто носио. Када је владар застао међу народом, рекао је овд. порезнику Ј. П који је самном у друштву био а у својој униформи, мислећи од њега да је полицајски чиновник када је овај правио владару пута: „Хвала ти на труду, ја не желим да ме полиција чува — него народ!“

Када је за тим опет отишао на трибину, замолио је народ, да место силног клицања играју лепо српско коло, певају, веселе итд И на једанпут искрсну пред краља један грађанин, рекавши му, да је народна жеља да Величанство поведе коло! Но краљ му је молбу одбио, а међу тим приђе министар Каљевић рекавши грађанину, да је Њ Величанство јако уморно те за сада не може.

Народ је увидео силну промену, увидео силну слободу, те је неописано расположен.

Ноћас, тече бурно веселе по свом Београду.

Краљ Петар и митрополит Инокентије.

У свима београдским круговима врло се много говори о томе, што краљ Петар ни на дан свога доласка у цркви а ни сутра дан у скупштини при полагању заклетве није пољубио митрополита Инокентија у руку. Традиционално је то био обичај, да владар при таком чину пољуби у руку поглавицу цркве, који чинодејствује. Но ово краљу Петру не само да нико не узима за зло, већ и одобрава. Првом посетом својом у митрополитској згради, доказао је краљ Петар, да цркву и поглавицу њену поштује. А оно друго да се односи лично на митрополита Инокентија, који је то у пуној мери заслужио. И с разлогом се већ јако говори о оставци и повлачењу митрополита Инокентија. Њему је за велики грех узето и то што се баш он истицао да поздрави краља, јер се зна како је до јуче стајао у Обреновићеву дому, и што је такав неумесан говор држао. Неумесан потпуно и недостојан за поглавицу цркве, а овде тим неумеснији, због његових до јучерањих тесних веза за краљом Александром.

Један диван призор из скупштине.

Заиста је свакога морало ганути, кад је краљ Петар ступио у свечану скупштинску дворану. Његов гласан и одлучан поздрав: Помоз Бог браћо! и једногласан буран отпоздрав: Бог ти помогао, господару! па онда оно праштање: Збогом браћо! и отпоздрав: Збогом остај! имало је нечег свечаног ал и фамилијарног, демократског, на себи. Огледала се у томе блиска, управо породична веза, између владара и народа. Свечана је била и она молитва за краља Петра, коју је београдски ђакон тако лепим гласом очитао. А свакога је врло пријатно ганути морало оно лепо, складно, тихо певање: Многаја лета. Са седим владикама певали су заједно и сенатори и скупштинари, па и публика без разлике. И два три брата Руса, из дипломације и новинарства руског, срдачно су учествовали у певању. — Народно преставништво пружало је ретку лепу слику. Сенатори и посланици измешани, до генерала ратар у лепом народносном оделу, а до њега опет угледни државник у црном свечаном руху, украшен одликовањима и т. д. Множина оних народних заступника у народном оделу, ратарски, скромни тип њихов, носили су изглед јединственог народног представништва.

Догађаји у Србији

Прокламација краља Петра.

Моме драгом народу!

Значајан је и за Мене и за земљу овај тренутак у коме се први пут као Краљ обраћам српском народу.

Народно Представништво, сагласно са осећањем и жељом целога народа, изабрало Ме је једнодушно за Краља Србије.

Примајући се тога избора, Ја сам данас, по одредбама Устава, пред Народним Представништвом положио заклетву као законити Краљ Србије.

И сада објављујем Моме драгом народу да од данас ступам у Моја краљевска права и дужности.

Промислом Божјим и вољом српског народа, којим је пре једног столећа изабран Мој дед Кара-Ђорђе да српски народ поведе у свету борбу ослобођења, — и Ја сам дошао на Престо Краљевине Србије, у којој је шеснаест година владао Мој отац Књаз Александар као народни изабраник.

Навикнут да вазда говорим и радим искрено и отворено; решен да све Моје старање и бригу поклоним срећи и благостању народа — Ја сматрам за Моју прву дужност да у овој свечаној и важној прилици с дубоким уверењем изјавим да владалац треба да буде носилац слободе и напретка свога народа.

Ја хоћу да будем истинити уставни Краљ Србије. Устав и све уставне гарантије за слободу и права народна, те основе правилног и сретног развитка и напретка народног и државног живота, за Мене су светиње, које ћу вазда најбрижљивије поштовати и чувати.

А тражим од свију и свакога да то исто чине.

Задахнут тим идејама, предајем прошлост забораву, остављајући историји да свакога по делима цени.

Веран предањима српскога народа и Мојих предака, Ја ћу се у спољашњим односима руководити традиционалним тежњама српскога народа, а у исто доба одржаваћу пријатељске односе, које захтева потреба европске заједнице, нарочито међу суседним народима.

Моју дичну војску, којој одајем Своје краљевско признање за њене досадашње заслуге и пожртвовања Отаџбини, стараћу се да уздигнем на ступањ достојне узданице Српства.

Са оваким мислима и осећајима, Ја потпуно појимам тежину и величину Моје владалачке дужности, али, уверен у искрену потпору народа, Ја се надам да ћу, помоћу Божјом и народном, успети да Србију поведем путем благостања напретка и среће.

Живео српски народ!

У Београду 12. Јуна 1903.

Петар I.

*

Нису дошла.

Са краљем Петром није дошло ни једно дете његово, нити икоји рођак његов, изузев његовог доброг пријатеља, француског пуковника, др. Ј. Ненадовића, Стеве Лукачевића, и Жике Балугџића.

Слободна штампа.

Изазвала је опште задовољство краљева одлука, да се у будуће не смеју више конфисковати, или црнилом премазивати, страни листови. Краљ је изјавио, да он неће да буде уставни владар само у својој земљи, већ и према иноземству; он жели да његов народ упозна и критику иноземства.

Затварање народног представништва.

Прекосутра, у суботу, биће закључене седнице народног представништва, које је било сазвано да донесе устав и обави избор краља. Избори за нову скупштину биће 8. септембра ове године.

Оставка владе.

Чим прођу свечаности, одмах ће данашња привремена влада положити оставку у руке краља Петра. Тврди се, да ће по краљевој жељи ова влада остати све док се не обаве избори за скупштину. Но има и гласова да је у данашњој влади дошло до несугласица, и да некоји министри хоће одмах да иступе. У колико је ова вест истинита, видеће се за дан, два.

Заклетва народних преставника.

Кад је краљ положио у скупштини заклетву на устав, ову потписао и удалио се, положили су и народни преставници заклетву на устав и својеручно је потписали.

Изјава руског државника.

Познати француски политичар, Емил Масар, управитељ париског националистичког листа „Ла Патри“, бивши, пре садањег свога боравка у Београду, у Пе-

---

и падали. Та имена ће остати у повесници нашега народа као светла имена, па нека им је слава! Но има их, која су већ скоро покривена покровом заборава, па се испод истог опажа још само бледа сенка. Тако једна сенка је и ђакон Исајија, који се по источном Банату клао са »крвопијама Турцима.« Па ко беше овај ђакон Исајија? Ко би то знао и протумачио! По предању се толико зна, да је био калуђер, слуга божијега олтара, који за себе није ништа тражио, него је све жртвовао за веру. На послетку је на тај узвишени олтар принео и своју русу главу, те је тим и свршио.

Предање износи још ово као нејасан и неодређен споменик млађаноме Исајији.

„Поранио ђакон Исаија
Поранио о Вознесенију
И са њиме једна чета мала
Чета мала, али одабрана.
Дочекаше 'арачлије Турке
Искрсницом друма царскога
Па их друмом љуто потераше
Да покају благо сиротиње.
Растераше Турке 'арачлије
Ал' погибе бољи од бољега
И са њима ђакон Исаија . . .“

Но и пре Триглава Омера и ђакона Исаије борили су се српски јунаци по источном Банату са варварском најездом, а, свакако, и после ових, све док источни Банат није очишћен, док и ти друмови нису »пожелели Турака . . .« Тада се туда није појављивао никакав други народ да брани те друмове и да залеће на бедеме тврдога Темишвара . . . Кад је сада опет све мирно, показују се други ванприродни наследници источног Баната. Српски народ треба да издржи нову борбу, наравно у другом облику и правцу. Заметула се борба између Срба и Румуна око источног Баната, па шат се нађе Триглав Омер и ђакон Исаија и у овој културној и народносној борби. Турци хтедоше наше имање и нашу слободу, а ови наше имање и нас саме . . .

Источни Банат је крајичак непрегледне равнице банатске, па се и он простире далеко, далеко . . . Кад је чистина, то се заплаве први венци чара у даљини, али се непрекидно осећа свежина, која отуда долази. Ова свежина снажи човека, привлачи људе у овај крај. Но она је трајан покров попаданих јунака за слободу овога краја, чије су кости расуте по овоме пољу. Ти јунаци беху Срби и ту чистину трајно чува предање по источном Банату . . .

Зар је то мало ?*)

*) Песмице је прибележио у Моноштору покојни Ђ. Ј. 1879.

Св.

трограду, посетио је и разговарао се са многим знатним и виђеним руским политичарима, и иначе угледним особама, па је о томе писао више чланака. Донашамо оту да неке врло занимљиве изјаве генерала Ритиха, који је пре две године морао нагло оставити Праг ради свога дотицаја са чешким вођама, и који из особнога искуства познаје вулканско земљиште у Македонији и Старој Србији.

Ритих је сада дивизиони генерал. Код ручка запита га Масар међу осталим:

Непријатељи Русије у Француској тврде, да руска војска није ни мало страшна већ за то, што се врло споро мобилизује. па да Француска од ње неће имати за случај рата велике користи. За доказ томе, наведе познате невгоде на почетку руско-турскога рата године 1877. Велим вам то отворено, јер је то опће мњење наших заједничких непријатеља.

Врло добро, тако и треба — одговори Ритих мирно, — ја баш и волем, да ме тако без околишења питате. Већ је крајње време, да се побију неке и превише раширене бесмислице и безумности. Пре свега ваља Вам знати, да Русија има на аустријској и немачкој граници без престанка 800.000 војника, и да ми ту војску можемо за три дана не само мобилизовати, него и на свако место куда год хоћемо, концентровати. Исте недеље можемо на бојиште довести још један милион људи, друге недеље други милион пешака, а треће недеље још по милиона. У то исто време могу стићи 300.000 донских, уралских и кубанских козака. Да поновимо: прве недеље можемо мобилизовати 1.800.000 војника, а у трећој недељи ето вам у свему до 4 милиона бајонета и 400 000 сабаља Је ли то доста, да се умирите? Ми смо овде сви сасвим сигурни за успех рата с Немачком и без помоћи Француске. Армада Вилхелма II. биће просто смрвљена силом армаде нашега цара.

После рата с Турском, ми смо саградили жељезнице и складишта Могу вас дакле уверити, да смо ми кадри ту страшну множину људи и хранити и камо треба одпремити Овај час занима нас само једно питање: градња багдадске жељезнице; та се жељезница не сме градити. Овај мах мој се син на челу једне многобројне мисије, која баш проучава основу, да се ова заснована жељезница пресече од Бајазета преко Вана, па онда на Диарбекир Багдад Босара и Ковета.

— А шта сада ради министар рата Куропаткин на истоку Азије? — упита Масар.

— Даље проучава ратну основу, према којој би Русија сама самцата била кадра одбити навалу са четири стране у исти мах: на Висли против Немачке, на Кавказу против Турске, у Авганистану против Енглеске, на Амуру против Јапана. — Ви знате, како је генерал Куропаткин радио. За њ се каже, да је боравећи недавно у Бугарској частницима бугарским казао: Радите пријатељи; јер пре него мину три године, бићете присиљени повући мач из корица. — На то ће опет Масар: — Какав је руски идеал на Балкану? — Врло једноставан — одговори Ритих. Ако Немачка и хоће себи да припоји 11 милиона аустријских Славена, није нама ни на крај памети, да под руску власт справимо 40 милиона Славена у Аустрији и на Балкану. Ми хоћемо једино то, да осигурамо независност и аутономију свим славенским народима... Ми просто настојимо, да све те славенске народе заштитимо против освајачког пангерманизма, јер то су наша браћа по крви па и по вери — То је сасвим у реду — примети са задовољством Масар.

Саборски одбор.

Седница од 11. и 12. јуна.

Усвојен је предлог члана дра Мише Михајловића, да се у народном дому или иначе где сместе све манастирске драгоцености и старине, али тако да сваки манастир остане власник својих драгоцености и старина и да се и у том музеју оделито држе. Ради изведења тога да се умоле високопреосвештена господа епископи, да упуте управе манастира о целисходности оваковог смештања.

Одобрено је око 100 зајмова у укупном износу од 130.000 круна, а толико је од прилике дато дозволе за делимично брисање дугова.

Одобрено је 1486 круна накнадних доправака при епископској резиденцији у Сент-Андрији с том примедбом, да се у будуће без одобрења саборског одбора никакви ни поправци ни инвестиције не смеју предузимати на рачун фондова.

Одобрено је, да се изда кауција предузимачу епископске резиденције у Сент-Андрији, а није дозвољено, да се на рачун фондова гради тамо леденица за 1300 круна.

Патронат срп. новосадске гимназије подноси представку упућену срп. народно-црквеном сабору против одлуке истога, да се саборски одбор стави у споразум са патронатима гимназија, како би и фундације гимназијске дошле под управу српских народних фондова. Представка ова поднеће се сабору.

Уједно на одлуку Саборског Одбора одговара исти патронат, да Саборски Одбор нема никаква права контролисати рад и манипулацију гимназијских патроната, нити је то право кад Саборски Одбор вршио. На овај одговор закључено је: »Доставити патронатима обојих гимназија односне одлуке Саборског Одбора од год. 1879. да су патронати дужни подношати рачуне Саборском Одбору сваке године а исто тако и сваку промену, која се односи на припомоћ, а тако исто да има тачно исказивати и колико камата прима од својих фундација. На ово су се сагласили патронати обијух гимназија. Тај одношај примио је и Сабор од те године, и потврдио и сам министар под 16/1. 1880. И према томе су исти патронати и поступали, те рачуне подносили на ревизију и суперевизију.

На темељу свега овога одлучено још једном позвати оба патроната гимназија да до 1/9. о. г. поднесу све заостале рачуне Саборском Одбору на ревизију, и уједно да ће одређени изасланици за прегледање рачуна њихових изаслати и да им не чине сметње, јер ће се иначе присилити судским путем на то.

Одбијена је молба новосадског професора Б. Б. да му се дозначи квинквенал, јер му исти неприпада, а фонд је и тако преоптерећен.

На предлог члана Саве Стојаковића, упућени су оба фискала да предложе, како да се све некретнине српскога народа у карловачкој митрополији једнобразно у грунговницама спроведу.

Поводом тим упућен је фискал за Угарску, да настоји, да сва школска здања у Шајкашкој сад приликом састављања нове грунтовнице буду уписана као својина српских општина, а оне некретнине, које су можда криво уписане или покомунаљене, да се српским општинама поврате.

Одлучено, од Школског Савета затражити све списе у ствари селидбе проф. М. Манојловића, јер је Сабор његову молбу уступио Саборском Одбору на коначно решење.

Представка посланика Ст. Калембера и Мих. Медаковића, да Саборски Одбор поради, да се оснује гимназија у Кореници, уступљена законодавном одбору на уважење.

Поводом извештаја статистичара и уредника званичног листа одлучено, да се позову сви Административни одбори осим бачког и вршачког, да своје радове шаљу у званичан орган, и да се позову сви Административни Одбори, да за 30 дана истерају и пошљу народним фондовима претплату за званичан лист, а лист да се шаље свима општинама.

Политички преглед.

Из угарског сабора. Познато је, да је сабор одгодио седнице док се не састави нова влада. Но 20 чланова Кошутове странке тражили су седницу раније, да сабор протестује против поступка краљева Јер краљ није у Угарској, кад се решава министарска криза, него у Бечу саслушава стране аустријске државнике и с њима се саветује о Угарској. Седница беше јако посећена и многи су посланици пре седнице жестоко нападали Кошутовце, што су се погодили с баном, а нису ни сачекали да им се испуни жеља и краљ дође у Будимпешту.

Председавао је Апоњи, а први је говорио Барабаш. Кошутовац. Он тврди, да је опозиција победила. Законски предлог о повишењу броја регрута повучен је. (Вичу: Привремено!) И наша опструкција је престала привремено. Изјављује, да Кошутовци неће пристати ни на досадањи број регрута, ако се не испуне „народни захтеви“ у погледу војске. Тврди, да краљ Угарске у овој прилици није вршио своју дужност по уставу. Сел је узео у одбрану краља Краљ је поступио уставно. Он се саветовао само са угарским политичарима. Само колико је ствар војске општа морао је да чује мишлење и аустријских политичара.

За тим су посланици Чаволски, Холо, Важоњи, Раковски напали Кошутовце, што су попустили Чак су им и поједини чланови Кошутове странке давали за право, као Неши. Седница се свршила тим, да су Кошутовци били посрамљени и изречено је, да се идућа седница састане, кад се састави нова влада.

Аустрија. Младочеси су сада почели да устају озбиљно против Керберове владе и да раде опет са — опструкцијом. Почели су, наиме, да опструјишу провизорни (привремени) буџет, и то су отпочели такозваном техничком опструкцијом, тражећи дословно читање свију поднесака, што је трајало сатима. Услед тога ће се на сваки начин морати одгодити сабор, а буџетски провизоријум наредити помоћу §. 14., за који је Кербер, примивши се владе, говорио, да неће с њиме владати.

Младочеси преговарају са хрватским и словеначким заступницима у сврху, да поставе једну заједничку парламентарну комисију, у којој би имале бити заступљене све чешке и јужно-словенске парламентарне групе. Тај споразум, вели се, да је већ постигнут у погледу законских предлога о нагоди, па хоће сада да га протегну и на друга важна политичка питања — Сабор је изабрао чланове делегације.

Хрватска и Славонија. Вести по страним листовима, које је инспирирала загребачка влада, јављају сада, да су немири у Лудбрегу прешли у харање и пљачкање и да се ту није штедило и пазило, био ко владин присташа или опозиционалац. У недељу у ноћ је дошло до 600 наоружаних сељака у Лудбрег и ту напало на неких 20 кућа, међу којима и на штедионицу, па су полупали прозоре и врата и опљачкали што се дало пљачкати. Војске није било, а жандармерији је било забрањено пуцати па да су с тога могли ексцеденти чинити шта су хтели.

И сувише се види, како је то све лепо у том телеграму — намештено.

Сабор је закључен јуче краљевским рескриптом. Председник је топлим речима благодарио члановима владине странке на њиховом мужевном, одлучном и пожртвовном испуњавању дужности, чиме је омогућено, да је сабор могао посвршавати послове, ради којих је сазван.

Догађаји у Старој Србији и Македонији.

Пре неки дан дошло је код села Педалишта у близини Јеница до сукоба између усташа и војске. Од усташа погинуло је десеторица.

Турске се власти побојавају, да ће комитет опет напасти каквим бомбама на Солун Све су мере предузете, да се то, по могућству спречи.

Како се поступа са сужнима.

Из Солуна јављају: У овдашњој тавници окончао је на мученички начин поп Трајнов. Један заптија распорио га је ножем. Када су га хтели дати грчкој општини на сарану, она га врати, јер је јеретик, на што га је полиција без икакве церемоније затрпала у земљу.

Позив на претплату.

Са 1. јулом 1903. ступа „Застава“ у трећу **овогодишњу четврт**, која излази на 6 страна, **6 пута недељно**, а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, који такође на 6 страна излазе. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје само **4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе лист се ником не сме давати на вересију.

У Новом Саду, 12. јуна 1903.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Јавно питање.
Димитрији Руварцу,

пароху земунском, почасном протојереју, члану архидијецезалне конзисторије, уреднику органа архијерејског синода, потпредседнику књижевног оделења Матице Српске и т. д.

У 83. броју о. г. „Заставе“ публиковано је, да сте ви, Димитрије Руварац, написали и потписали једну изјаву, пред сведоцима, после неких животињских дела, која сте починили као катихета; да сте ту изјаву потписали да се спасете робије. Добачено вам је да сте после те изјаве недостојни мантије, недостојни људског друштва.

На све то ви сте ћутали; ви, који се хвалите, да ником дужни не остајете. Ћутите ето сада, кад вам част имена вашег и углед званичних положаја ваших заповеда, да се или оправдате или живи сараните.

Но како јавно мнење народа има права да чује истину у овој јединственој јавној оптужби против вас, то вас позивамо, да у року од 14 дана јавно кажете да ли је та оптужба истинита или није.

Кад устреба, сазнаћете и наша имена, а сад је реч о ствари.

Неколико православних Срба.

Вести из места и са стране.

Карађорђево брдо.

Из Смедерева јављају: Карађорђево Брдо у Смедереву, са којег је вожд тукао вишњевим топовима смедеревски град, све је искићено заставама а на врху брда намештен је велики двоглави орао, израђен од дрвета, који се и са лађе на Дунаву врло лепо види.

Разговор са краљом Петром.

Краљ Петар у разговору са једним женевским новинаром казао му је, да је од једне духовите Женевљанке а своје пријатељице добио писмо, у ком му поред осталог вели: „Идите и владајте, а кад направите од Срба републиканце, кад их поучите да сами собом владају, вратите нам се!“ — Живела!

Против аустријске демонстрације.

У Флоренцији је демонстровало пред аустријским конзулатом више стотина ђака.

Велика експлозија у Енглеској.

Како јављају из Лондона, у Енглеској се збила једна страховита експлозија, чије се пустошно дејство за сад просто не може сагледати. У среду у 9 сах. ујутру одлетела је у ваздух лидитска фабрика краљевског ратног арсенала у Вулвичу. Фабрика је потпуно срушена. Број жртава није до сад познат. Вели се да је четрдесет људи погинуло и двадесет рањено. Вулвич је нека три сахата удаљен од Лондона; у фабрикама и лабораторијама тамошњег ратног арсенала ради на 10.000 душа. Какав је узрок експлозији, ништа се не јавља. Лидит је најопасније распрскавајуће средство и оно као што је познато, употребљавано у јужно-афричком рату. Тада је претресано питање да ли не би требало да се употреба лидита забрани женевском конвенцијом због његовог страшног дејства. Наиме, лидит садржи отровне гасове, који не убијају већ трују. Вероватно дакле да је у Вулвичу био много већи број жртава, но што се то сад јавља.

Број социјалистичких гласова при избору за немачки државни сабор.

За социјалистичке кандидате гласало је округло 2,900.000 бирача, дочим је при избору од пре пет година пало на њихове кандидате 2,107.000 гласова. У свама немачким државама поскочио је према последњем (од 1898. године) избору, знатно број социјалистичких гласова, а по највише у Пруској, са неких скоро по милиона. Новине навађају, да је број тих гласова с тога тако порастао, што су и многи грађански бирачи гласали за социјалистичке кандидате, као кандидате странке, која најоштрије устаје против система владе, а особито против сувише јаког личног истицања царевог у свима државним пословима. У Саксонској, која шаље 23 посланика, изабрано је 18 социјалиста, а у 5 срезова морају се одржати накнадни избори, па се надају социјалисте, да ће и тих 5 мандата задобити, тако, да би Саксонска у државном сабору била заступљена од самих социјалиста. То се доваћа у свезу са расположењем народа против двора и дворских кругова у афери бивше престолонаследниковице Луизе

Бурбонски принц као глумац.

Из Мадрида јављају листу „Фосише Цајтунг.“ У позоришту „Театро де ла Зарзуела“ појавио се један члан краљевске бурбонске, куће у комаду, у коме се велича република. Реч је о познатом спортмену Аленсу Перкинсу, рођаку краља Алфонза. Тај се човек налази у тако рђавим приликама да се морао бацити на уметност, да би заслужио новаца за живот. Фуентезово друштво, које сад даје представе у позоришту Зарзуела, примило га је раширених руку и дало му главну улогу у једној револуционарној драми, која је црпена из „Јадника“ ВиктораИга. Био је то чудан призор гледати како се један Бурбон испрсава на барикадама и виче: „Живела република!“ Публика се понашала врло чудновато: кад се глумац, у чијим жилама тече краљевска крв, појавио на позорници, поздравила га је бурним пљескањем, а кад је за тим стао да велича револуцију, стала га је исмевати.

Брзојави „Застави.“

Стигли 13. јуна.

Састав кабинета.

Будимпешта. Краљ је већ примио Фејерваријеву оставку. У кабинету ће, са малим изузетком, остати сви министри, који су били и у Селовом кабинету. Старо-либералци (Тисиновци) траже, да се Фејерваријево место попуни са човеком њихове странке.

Амнестија и помиловање.

Београд. Краљ Петар амнестирао је све штампарске кривце. Исто тако све кривце за противлење и увреду власти амнестирао је сасвим. А за све остале кривце, па ма које врсте смањио је казну

Бан и Фејервари.

Будимпешта. Бан је посетио Фејерварија и трудио се, да га одврати од намере, да се не повуче са политичког обзорја. Фејервари је одговорио, како га је јако гануо тај корак банов и либералне странке, али остаје при свом закључку.

Банова влада.

Будимпешта. Бан је данас преговарао са више политичких личности. У вече иде у Беч да краљу предложи министарство. Оно ће по свој прилици у суботу положити краљу заклетву а у уторак се преставити сабору.

Трговина.

НОВИ САД, 13. јуна 1903. године Пшеница прве каквоће нова 7 фор. 40—— н. Пшеница средња 7 ф. 20—30 н. Пшеница лавша роба 7 ф. ——— н. Напо лица — ф. н Јечам 5·80—6 ф. Зоб 5·50—60 ф ——— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 20—40 — н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н

Маст 72 фор. Сланина сува 72 фор. дебела паљена 72 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	42—43 нов.	живе
„ средњи	40—41 нов.	мере
„ лаки	38—39 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци	32—34 нов.	по клгр.
Јагњци	7—14	по пару фор
Овци	———	по пару фор

*

Стање воде под Новим Садом.

12. јуна било је	3·30 мет.
13. јуна било је	3·30 мет

Комплети „Невена“ за 1901. и 1902. год. укоричени, могу се добити по 5 круна у администрацији „Невена“ у Новом Саду.

Бр. 036-03./16.

ОГЛАС.

Кр. котарски суд у Карловци даје на знање, да је на молбу Српске Задруге за међусобно момагање и штедњу у Новом Саду заступане п. одвј. Дру Красојевићу ради дужних 24.000 кр. спп., дозволио овршну дражбу некретнине Стевана Барако уписаних у гл. земљ. на бр. 10 обћина Петроварадин вриедних 57.785 круна а састојеће се из парне пиваре за тјерање пиварског обрта заједно са свима зградама и узиданим пиварским машинеријама који су најмодернији, те да је за дражбу установио један једини рок на дан 22. Октобра 1903 у 11 сатих прије подне код градског поглаварства у Петроварадину.

Позивљу се они, који би поменуте некретнине купити желили к дражби, те се примјећује, да ће се исте досудити оному, који ће за ње највише понудити без обзира на назначену им вредност, затим да је купац дужан, укњижене на ње дугове, на колико куповнина дотече по напутку суда на се примити и напокон, да се остали дражбени увјети изправе на којих се наведена вриедност добра темељи па и грунтовнички извадак могу код овога суда угледати.

Позивљу се напокон сви они који акопрем нису о дражби напосе обавјештени, ипак мисле, да су уписом у јавне књиге на горе наведене непокретнине заложно право стекли, да то своје право тим сигурније прије продаје овому суду пријаве, што ће се иначе диоба куповине и без њих обавити, те ће се самим себи приписати, ако се куповина намирењем других тражбина исцрпи.

Кр. котарски суд.

У Карловци, 20. маја 1903.

Коњевић.

425 1—3 краљ. котарски судац

КЊИЖАРНИЦА
МИЛАНА ИВКОВИЋА
У НОВОМ САДУ
потребује једног практиканта и шегрта. 421 3—3

ЗА СВОЈУ ГРАЂАРУ
у Срем. Карловци требам једног ожењеног човека, који мора бити вичан тој радњи. Има се лично претставити, а место би могао одма заузети. Обрити се на мене
Ацу Јовановића
426 1—3 у Карловци.

Адвокатског конципијента
тражи један адвокат у Срему. Ступити може одма. Обратити се ваља на администрацију „Заставе“ 427 1—3

АПОТЕКАР
СТ. ШТРАСЕР
У СР. Карловци. 428 1—3
Вољан сам под повољним условима, узети једног практиканта из добре куће, који је 6 гимназијских разреда свршио.

Старија историја горње Арбаније.

(Свршетак.) (5)

Овај неочекивани успех Арбанасе још већма охрабри, те хтедоше и од Србије један део Арбанашкој да споје. Неколико хорда арбанашких усудише се да на пограничну Србију нападну, ал их је српска војска одбила.

Међу тим је Русија нову пресију на високу порту учинила, коју је приморала да попусти, и да Мушир Мехмед Али пашу пошље да ствари изглади. Арбанаси пак тај неверни поступак према њима за зло приме, па кад Мехмед-Али к њима дође и јави, да се Гусиње има Црногорцима предати, запале му кућу, у Ђакови убију га на најгрознији начин, по чем се већ полак печен хтеде спасти.

Није сретније ни Ахмед Мухтар паша године 1879. прошао, који се изразио, да није у стању своју војничку окупацију од Гусиња да изврши.

На вест, да ће се Гусиње за предео око Сема, изменути, предаду Маљзори 11. априла 1880. протест европским заступницима у Скадру. Против свега беше конвенција закључена.

Ма да су бечке новине донеле вест, да је 19. априла у Сарају побратимска скупштина била, као и да је барјак арбанашки са лавом развијен, и т. д. све беше само обмана.

Још мање је истина, што у Мајеровом конверзацион лексикону стоји, да су 22. априла Тузу посели Арбанаси са 9000, него су посели само са 15 људи. Да Црногорци нису хтели силом окупирати, имаде свог узрока, јер је књаз строго забранио, да ни један метак не избаце, па ако би насрнули на њих, да се натраг повуку. Кад су започели тих 15 људи да пуцају, а 3000 Црногораца се повуку натраг. Ова књажева заповест имала је важног значаја, јер ни под коју цену не би Црна Гора Тузу, Дулчино и Гусиње напала. Некој сили не би то ни најмање немило било, да је Црна Гора са Арбанашком у нов рат запливала, како би обе снаге само себе још већма ослабиле. Књаз је врло мудро и коректно поступао, ма да је силом изазват био, и ма да су Црногорцима хотимице пребацивали, што нису на лепак наишли.

Књаз Никола пожњео је плод. Гарантујуће силе беху приморане, да са својим флотама демонструју, што је 27. новембра до предаје Дулчина и дошло. Том приликом потекла је на срећу само арбанашка и турска крв, но само у мањој мери, јер су једне велике бечке новине, као обично, лажну вест од свог кореспондента донеле која се није потврдила.

Валија Риза паша се јако дубоко са лигом упустио, да је смео покушати, да је распусти. Дервиш паша предузме други правац, те располагаше са приличном силом војске, те постаде господар ситуације.

Данас је пак све по старом. А шта ће будућност донети? Шта ће од Арбаније бити?

Напред је већ споменуто, колико политички фракција та несретна земља имаде, па да никад слоге међу њима бити не може, с тога је идеја немогућна, да се арбанашка владавина било кад оствари. А шта да се оствари? Република? Ова форма управе би као што су и досадашње институције Маљзорима и Миридитима добро дошле, ал шта би рекли Мохамеданци, који се никад не би могли решити, да својим католичким суседима једнака права уступе. — Или монархија? Ко би ту регент био? Кад би ког страног принца поставили, тај би сиромах — предпостављајући, кад би га баш Арбанаси и трпили, наишао на пакао у сопственој својој кући, не би могао све задовољити, јер што би се католицима допало, не би мохамеданцима у рачун ишло, и противно. По чем се не би ни једна странка задовољила, то би се влада нашла у вечитом трвењу и међусобном грађанском рату, а на послетку и потпуном распаду.

Један Арбанас не би никад могао владалац земље бити, јер таковог они немају, који би ту способност имао, јер, по чем би се много претендента појавило, па не би ни један Арбанас хтео другом да потчињен буде. Али-Беј, Пренк Биб Дода, Хуго Беј, Дод Гега, Кол Пренка, Даут Ефенди, Шабан-Беј и какви их још других нема, сваки се према другом узвишеним сматра, и ни један се не би другом повиновао.

На анексију ни једна држава не мисли, јер би могла прсте испећи.

Кад Турска пропадне, која је неизбежна, у том би случају Арбанаси на сваки начин толико република основали, колико племена имају, може бити да би се та у савезну једну целину спојила. Онда мора време само Арбанасе цивилизовати, а да и та могућност наступити може, неда се ни порећи.

Са постепеном цивилизацијом Арбанаса могла би се нека и несугласија временом изгладити и држава подићи, али силом Арбанасима цивилизацију натурити против њихове воље било би онда могуће, кад би једна већа држава на себе узела, као што је Русија Кавказ освојила, морала би најстрожије поступати, кроз строг војнички запт побркане партије у земљи на ред упутити. Така би цивилизација сувише скупа и неблагодарна била, те не би се ни једна сила нашла, која би вољу и новчану снагу имала, да ту задаћу изведе.

Две би пограничне силе биле можда позване, а то је: Италија и Аустрија. Италија тежи за анексијом Арбаније, но невероватно је, да ће икад до тог доћи. Прво, Аустро-Угарска никад не би допустила, друго, Италија би само код католика симпатије имала, код мохамеданаца пак никада; треће оскудева и материјална средства, да тако скупоцену цивилизацију земље спроведе.

Аустрија би могла пре у тај положај доћи, да Арбанију окупира, јер би преко Расције могла Арбанасе с леђа напасти, те би тешко Италија што против тог поступка кораке чинила. Да ли би пак то и политична мудрост била?

Аустрија би могла на сваки начин као и Италија на сигурне симпатије код католика рачунати, ал код Мохамеданаца никад не би то постигла, као ма који други народ да се тога лати.

Сад узмимо ми и тај случај, да Аустрија Арбанију окупира, какву би корист од тог имала? Једину сигурност према Солуну. Да ли ће Енглеска икад допустити, да се Аустрија до Архипелага рашири? Да ли ће пак даље Русија допустити, да Србија и Црна Гора на аустријско стрпљење спадне?

Неће бити излишно на то одговорити, какве би посљедице Аустро-Угарска од окупације Арбаније имала.

Аустрија је Босну и Херцеговину пре више година окупирала, ал је и небројене милионе на те земље издала, па какву добит од тог имаде. Колико је познато, влада међу православним народом све веће незадовољство, јер се аустро-угарска влада на мохамеданце ослања. Све је дакле при старом остало, као што се и данас глас чује: „Није ни под Турцима горе било“.

Цивилизација пак такове простране провинције код разузданог народа као што је арбанашки исцрпила би материјалну као и финансијску снагу Аустро-Угарске, јер имаде доста свог дуга, па да још и већи терет на себе прими, а уз то и Арбанасе себи на врат да узме? Аустро-Угарска имаде доста од својих око 20 народа и народића, који се и онако међу собом гложе, па да се још са једним немирним народом, као што је шкиптарски разног татирунга, усрећи. — Те се жртве Аустро-Угарској нигда не би исплатиле.

Превео **Л. Ј—ћ.**

Књижевни прикази.

Добили смо на приказ књигу:

„Упутство за просто и доста тачно премерање имања“ без справа и помоћу справа, које се могу лако направити. За учитеље, свештенике, општинске писаре и економе написао Вл. Илић, професор и дипломирани земљомерник. — Издање трговине Милана Арсенијевића и комп. Београд.

У књизи су најпре изнета најпотребнија знања из геометрије, која су потребна ради премеравања. За тим је у преко 20 примера са бројевима показано, како се израчунавају површине имања, пошто се измере извесне дужине. Тако исто показано је, како се могу наградити неке просте справе, потребне за премер. Кад се књига разгледа, види се, да ју је написао практичар, и то тако, да ће је моћи потпуно схватити сви они, којима је намењена, јер од претходних знања не тражи се ништа више од четир вида рачуна. Око 50 слика у тексту служе ради доброг објашњавања свега што је потребно.

Књига је и по штампарској изради уредна.

Има $18^1/_2$ штампаних табака а цена јој је 1 динар и 50 пара.

*

Издавачка књижарница Пахера и Кисића у Мостару, откупила је познато и ваљано дјело Константина Н. Ненадовића: „Живот и дела Великог Ђорђа Петровића, Кара-Ђорђа, Врховног Вожда, Ослободиоца и Владара Србије. Живот његових војвода и јунака“. Као градиво за српску историју од 1804. до 1813. године. — Дјело је у две књиге великог формата. Прва књига износи LXV и 548 страница са 14 литографисаних слика, а друга LXVIII и 842 странице, са 19 литографисаних слика. Иста је књижарница за ово дјело израдила у свом заводу лијепе корице и повезала сваку књигу посебно. Цијена је дјелу са повезом 16 круна или 18 динара (франака). — Књижарима и препродавцима уступа се 15% рабата.

Изишла је из штампе

КРВАВА НОЋ У БЕОГРАДУ

(29. мај 1903. године.)

по причању заверника

написао

Б. КОНСТАНТИНОВИЋ.

У овој књижици оцртана је верно не само крвава ноћ, но и сви догађаји, који стоје с њом у свези.

Књига има ова поглавља: I. Погинули и протерани владари Србије. II. Због чега је погинуо краљ Александар. III. Завереници. IV. Крвава ноћ у Београду. V. Догађаји после крваве ноћи. VI. Избор краља Петра I. (Карађорђевића).

У књизи су ове слике: Две слике краља I. Петра Карађорђевића, из времена босанско херцеговачког устанка, кад се борио као четовођа усташа, друга из старијег доба; за тим слике погинулих краља Александра и краљице Драге; бившег председника министарства Цинцар-Марковића и бившег министра војног Милована Павловића, као и план београдског двора, где се догодише крвави догађаји.

Књига је штампана на финој, глаткој артији, износи три штампана табака (48 страна осмине), а цена јој је 40 потура (20 новч.). Препродавцима 30 процената рабата. Ко купи преко 100 књижица и пошље готов новац у напред, добија 40 процената попуста. Поштарину плаћају наручиоци. Поруџбине прима потписани.

Нови Сад.

Коста Лера.

ДОБРА СРЕМСКА ПЛАНИНСКА ВИНА

НА ПРОДАЈУ ИЗ ПОДРУМОВА ВЛАСТЕЛИНСТВА ГРОФА КАМИЛА КАРАЧОЊА У КАМЕНИЦИ

I-ма БЕЛА СТОЛНА ВИНА СТАРА и НОВА

ПО ХЕКТОЛИТРУ 16 фор.

I-ма ШИЛЕРА СТАРА ИЛИ НОВА

ПО ХЕКТОЛИТРУ 14 ФОР.

Иста вина могу се добити у флашама по литри са флашом заједно **40 или 32 новчића.**

Може се добити и шљивка ракија.

424 1—3

Управа властелинства у Каменици.

Оглас.

Старо сивачка црквена општина вољна је црквене торњеве плехом или бакром покрити, и с тога се позивају стручњаци, да на лицу места најдаље у току од осам дана учине свој предрачун, и потписаном председништву уруче.

Д. Теодоровић,
председник црквене општине.

422 2—3

ИЗВРСНО СВЕЖЕ

ПОВРЋЕ и ВОЋЕ,

зелен грашак шећерац, крунац у мехунама, ротквице месечарке, келерабе, першуна, шаргарепе итд.; трешања, вишања, крушака и т. д. шаље се у малим количинама поштом у котарицама (Postcolli) до 5 кила повуком (per Nachnahme). — У таковој пошиљци могу више врсти воћа и поврћа упаковано бити.

Бирано поврће и воће бере се и одмах се пакује у баштама наших задругара-произвођача, да свеже присне до опредељена места.

Ценовник шаљемо на захтев бесплатно. Цене су врло умерене. (Произвођачке цене.)

Препоручује потрошачима

Српска повртарска задруга
у Новоме Саду.

7— 347

Нашим трговцима на селу, у којим нема воћа и поврћа, уступали би заступство уз лепу провизију да купе налоге, па да робу за њихове муштерије преко њих шаљемо.

Дражбени оглас.

Српска православна црквено-школска општина старобечејска у намери, да зида нову кућу на један спрат а на грунту пок. баронице Јулије Јовићке, овим расписује дражбени оглас на мањак и позива на поднашање понуда за извршивање следећих радова:

1. Копање темеља — — —	К	3322·90
2. Зидарски посао — — —	К	99034·87
3. Дунђерски посао — — —	К	14803·90
4. Столарски, браварски, стакларски и бојадисарски посао — — — — — —	К	23122·58
5. Лимарски посао — —	К	9170·70
6. Црепарски посао — —	К	986 —
7. Спровађање купке и водовода — — — — —	К	6375·—
8. Кућа у авлији за чувара	К	550·—
9. Рушење старог зданија	К	1100·—

(Стари материјал не сме се нигде употребити, а својина је закладе бар. Јовићке.)

УСЛОВИ СУ:

1.) Такмачити се могу све оне занатлије, који докажу веродостојним исправама, да су опробане занатлије и стручњаци те врсте. Подузетник може бити само један на све радове.

2.) У име пишманлука полаже сваки лицитант 10% што ће се подузетнику задржати као јамчевина.

3.) Црквени одбор задржава себи право према подузетнику и да у случају потребе, изда поновни позив на подношење понуда.

4.) Прорачун и подробне услове, под којима се ове радње издају, могу се видети сваки дан у општинској дворници од 8—11 пре подне и од 2—5 сахати после подне.

5.) План, предрачун и надзор плаћа подузимач.

Рок понуде је 29. јуна (12. јула) т. ј. Петров дан 1903. год. кад ће се и лицитација одржати и то у дворани српске православне црквене општине у ½3 часа по подне.

Из седнице црквене скупштине, држане у Ст. Бечеју 8. (22) јуна 1903.

Петар М. Кекић
председник.

420 3 3

ПЕРО ДЕСПИЋ

Главно заступништво Краљ Српске Извозне Банке за Аустрију, повереник Српске повртарске задруге у Новоме Саду за Аустрију и Немачку.

БЕЧ, Obere Donaustrasse Nro 93.

Адреса за брзојаве: DESPIĆ, Dianabad — Wien.

Прима у комисион све земљорадничке и др. производе (као: жито, суве шљиве, пекмез, воће, јаја, коже итд.) — Врши набавке за рачун Срба увозника у свима фабричким производима. Даје обавештења сваке врсте. Услуга кулатна. Провизиона стопа умерена.

Адреса за пошиљке: **Pero Despić,** II. Obere Donaustrasse 93. Wien Staatsbahn. 343 14—

ОБРАЗОВАНА ГОСПОЂА

(30 година стара)

говори и пише српски, немачки и мађарски, свира у гласовир ишла би радо као домаћица, кључарица, надзорница каквог завода или код удовца с једним или двоје деце, којима би могла предавати немачки језик и гласовир. Ишла би и код старијег господина као домаћица. Обратити се на администрацију „Заставе“. 2—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

МИШЕ НИКОЛИЋА

У ИНЂИЈИ (Срем)

потребује једног старијег помоћника, који може одма ступити. 407 3—3

Хотел Колбек „КОД ЛИПЕ“ („ZUR LINDE“)

WIEN, 10. Bez., Laxenburgerstasse 19.

близу јужне и државне железничке станице. Станица електричне државне железнице у свима правцима

ФИНО ГРАЂАНСКА, НОВОУРЕЂЕНА КУЋА.

Електрично осветлење, купатила, умерене цене. За сервиз и осветлење не рачуна се ништа.

ФРАЊА КОЛБЕК,
хотелијер.

345 6—13

ЗА КАЛАМЉЕЊЕ У ЗЕЛЕНО

имам од најприпознатијих фабрика на стоваришту

ЛАСТИКЕ НАЈБОЉЕ КАКВОЋЕ „Gummibänder“

по најефтинијој фабричкој цени; моја ластика има поред еластичности, постојаности још и ту особиту врлину, да се са једном килом 5—9000 калама везати могу.

Уједно препоручујем из мојих винограда

ЛАСТАРА „EDELREIS“

најбољих најплеменитијих винских и столних врста, од којих више од 1200 домаћих и иностраних сорти на избору стоје.

Алекс. А. Адамовић,
велепоседник виногради и американског ложњака.
Нови Сад.

15—15 321

Код нас се може добити ова књижевна реткост

ЖИВОТ И ДЕЛА ВЕЛИКОГ

ЂОРЂА ПЕТРОВИЋА КАРА-ЂОРЂА

Врховног Вожда, Ослободиоца и Владара Србије

и живот његових војвода и јунака.

Ово велико дело на великој осмини

обухвата 90 табака 1400 страна са 33 лепих литографисаних слика а цена је 5 фор. (10 круна).

Исто дело је за краљевину Србију пуних 20 година забрањено било.

НОВИ САД, јула 1903.

СРПСКА КЊИЖАРА

Браће М. Поповића.

418 3—

ОСНОВАНА 1870. ОСНОВАНА 1870.

СРПСКА ЗАДРУГА

ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

У НОВОМЕ САДУ

Ћурчијска улица бр. 6.

прима улоге на штедњу, на штедионичке књижице, у текућем рачуну, као и недељне уплате по 50 потура недељно на сваку честицу, на 1, 2 и 3 године, према жељи улагача, а по највећем каматњаку.

Пристојбу на камате наплаћује завод **сам.**

Издаје зајмове путем личног кредита и интабулација, као и предујмове на папире од вредности под најповољнијим условима.

Завод овај је основан 1870. године, дакле је један од најстаријих српских новчаних завода.

Са годином 1902-ом навршио је завод овај своју XXXII. пословну годину и његов завршни рачун (биланција) исказује имовину од К 2,119.944·63 пот., према дуговима од К 2,073.102 29 пот., те је тако чиста добит за 1902. г. К 46 842 34 п.

Промет благајне у 1902. години износио је К 12,546.428·—, промет ескontних послова К 9,137.223· , а целокупна промет износио је К 40,200 722 — .

177 16—

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.